

Referanser: KM 5/14, KR 4/17

Arkivsak: 17/00219-5

Mindre endringer i valgreglene - nytt valgoppgjør

Sammendrag

Kirkemøtet har gitt Kirkerådet hjemmel til å gjøre mindre endringer i valgreglene, jf. regler 8. april 2014 nr. 1369 for valg av menighetsråd § 14-3 og regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 7-2 annet ledd.

På bakgrunn av erfaringer med bestemmelsene om nytt valgoppgjør samt et konkret behov for endring, foreslås det å endre de aktuelle bestemmelsene slik at disse legger til rette for en mer fleksibel praksis med nye valgoppgjør.

I sin høringsuttalelse til lovforslaget om å endre kirkeloven i høringen om *Stat og kirke – et tydelig skille* ba Kirkemøtet i 2015 om en endring av den daværende bestemmelsen i § 23 om varamedlemmer til bispedømmerådet, slik at det blir minst to varamedlemmer per kategori. Dette ble fulgt opp med en lovendring som ga Kirkemøtet myndighet til å fastsette regler om antallet varamedlemmer, jf. kirkeloven § 23 annet ledd. Siden Kirkemøtet har uttalt seg om antallet varamedlemmer, foreslås det at Kirkerådet også fastsetter en mindre endring om antallet varamedlemmer i de gjeldende valgreglene.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet fastsetter følgende forskrift om endring i regler 8. april 2014 nr. 1369 for valg av menighetsråd med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 6 første ledd, jf. regler 8. april 2014 nr. 1969 for valg av menighetsråd 14-3.

I.

§ 13-1 skal lyde:

Lederen i menighetsrådet skal underrette bispedømmerådet dersom en plass i menighetsrådet blir ubesatt. Bispedømmerådet kan i så tilfelle påby nytt valgoppgjør. Tilsvarende gjelder når en vararepresentantplass blir ubesatt, dersom lederen i menighetsrådet finner dette nødvendig.

II.

Endringene trer i kraft straks.

2. Kirkerådet fastsetter følgende forskrift om endring i regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 23 annet ledd, jf. regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 7-2 annet ledd.

I.

§ 1-1 annet ledd skal lyde:

For medlemmene valgt ved flertallsvalg etter bokstav d), velges det like mange varamedlemmer. For medlemmene valgt ved forholdstallsvalg etter bokstav d), skal hver liste tildeles like mange varamedlemmer som den får medlemmer, med tillegg av ett. For medlemmene valgt etter bokstav b), c), e) og f), velges det to varamedlemmer.

§ 7-1 syvende ledd skal lyde:

Lederen i bispedømmerådet skal underrette Kirkerådet dersom en plass i bispedømmerådet og Kirkemøtet blir ubesatt. Kirkerådet kan i så tilfelle påby nytt valgoppgjør. Tilsvarende gjelder når en vararepresentantplass blir ubesatt, dersom lederen i bispedømmerådet finner dette nødvendig.

II.

Endringene trer i kraft straks.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkemøtet har gitt Kirkerådet hjemmel til å gjøre mindre endringer i de gjeldende valgreglene, jf. regler 8. april 2014 nr. 1369 for valg av menighetsråd § 14-3 og regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 7-2 annet ledd.

Denne saken dreier seg om to spørsmål; 1) valgreglenes bestemmelser om nytt valgoppgjør og 2) antall varamedlemmer i bispedømmerådet og Kirkemøtet.

Nytt valgoppgjør

I de gjeldene valgreglene er fastsatt følgende bestemmelser om nytt valgoppgjør i valgperioden:

Regler for valg av menighetsråd § 13-1:

Blir en plass i menighetsrådet ubesatt etter at varamedlemmene i tilfelle er rykket opp, skal lederen i menighetsrådet underrette bispedømmerrådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør.

Regler for valg av bispedømmerråd og Kirkemøtet § 7-1 syvende ledd:

Blir en plass i bispedømmerrådet og Kirkemøtet ubesatt etter at varamedlemmene i vedkommende kategori i tilfelle er rykket opp, skal lederen i bispedømmerrådet underrette Kirkerådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør.

Etter bestemmelsenes ordlyd er det kun dersom en plass blir «ubesatt etter at varamedlemmene i vedkommende kategori i tilfelle er rykket opp» at lederen i rådet skal underrette bispedømmerrådet eller Kirkerådet, som i så fall kan påby nytt valgoppgjør. I et tilfelle hvor varamedlemmene er rykket opp, og det derfor er for få varamedlemmer, åpner bestemmelsens ordlyd ikke for at det kan påbys et nytt valgoppgjør.

Kirkerådet har mottatt enkelte spørsmål om det kan påbys nye valgoppgjør i situasjoner hvor medlemmer av et menighetsråd har flyttet eller på annet vis trådt ut av rådet i valgperioden, slik at det er få eller ingen varamedlemmer igjen i rådet. Tilsvarende følger det av bestemmelsens ordlyd at der for eksempel en presterepresentant har trådt ut av bispedømmerrådet, og varamedlemmet har rykket opp til fast plass, vil Kirkerådet ikke kunne påby nytt valgoppgjør for å kåre et nytt varamedlem til denne plassen.

Bestemmelsen i regler for valg av menighetsråd § 13-1 bygger på lov 29. april 1953 nr. 1 om Den norske kirkes ordning § 13. Det antas at denne bestemmelsen ikke har vært vurdert i forhold til tilsvarende bestemmelse i lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven). I valgloven § 14-2 første og annet ledd lyder som følger:

§ 14-2. Nytt valgoppgjør (...) til fylkestinget eller kommunestyret

(1) Fylkesordføreren eller ordføreren skal sørge for at fylkesvalgstyret eller valgstyret foretar nytt valgoppgjør dersom en representantplass i fylkestinget eller kommunestyret blir stående ubesatt.

(2) Det skal også foretas nytt valgoppgjør når en vararepresentantplass er blitt ledig, dersom fylkesordføreren eller ordføreren finner dette nødvendig.

For å få noen mer hensiktsmessige bestemmelser om nytt valgoppgjør i valgperioden, foreslås det at Kirkemøtet fastsetter noen mindre endringer i valgreglene. Til forskjell fra valg til fylkesting og valgstyre er ikke valgrådet i bispedømmet et organ som tjenestegjør i hele valgperioden. Valgrådets funksjonstid er knyttet til gjennomføringen av valg. Valglovens bestemmelse om nytt valgoppgjør kan derfor ikke uten videre overføres direkte til kirkelige valg. Det foreslås å gi følgende bestemmelser som en mellomting mellom valglovens bestemmelser og dagens gjeldende bestemmelser:

Regler for valg av menighetsråd § 13-1:

Lederen i menighetsrådet skal underrette bispedømmerrådet dersom en plass i menighetsrådet blir ubesatt. Bispedømmerrådet kan i så tilfelle påby nytt valgoppgjør. Tilsvarende gjelder når en vararepresentantplass blir ubesatt, dersom lederen i menighetsrådet finner dette nødvendig.

Regler for valg av bispedømmerråd § 7 syvende ledd:

Lederen i bispedømmerrådet skal underrette Kirkerådet dersom en plass i bispedømmerrådet og Kirkemøtet blir ubesatt. Kirkerådet kan i så tilfelle påby nytt valgoppgjør. Tilsvarende gjelder når en vararepresentantplass blir ubesatt, dersom lederen i bispedømmerrådet finner dette nødvendig.

Etter forvaltningsloven § 37 har organet som gir forskrifter en plikt til å påse at saken er så godt opplyst som mulig, herunder normalt ved å gi berørte instanser anledning til å uttale seg før forskriften utferdiges, endres eller oppheves gjennom en høring dersom dette ikke vil være praktisk gjennomførlig eller må anses åpenbart unødvendig. Kirkerådet har ikke sendt saken på høring, men forslaget er drøftet på et møte mellom Kirkerådets valgsekretariat og bispedømmerådene valgansvarlige, hvor representantene fra bispedømmerådene ga støtte til forslaget om å endre bestemmelsene.

Antall varamedlemmer

Frem til 1. januar 2017 var det fastsatt i kirkeloven § 23 at «presten og de leke medlemmene velges sammen med et tilsvarende antall varamedlemmer for fire år». I forsøksordningene med de særskilte regler for de kirkelige valg 2009 og 2011 vedtok Kirkemøtet, med departementets godkjenning, at det skulle velges to varamedlemmer for hver presterepresentant, lek kirkelig tilsatt-representant, nord-samisk representant, lulesamisk representant, sør-samisk representant og døvemenighetenes representant.

Da reglene i forsøksordningene ble lovfestet ved lov 21. juni 2013 nr. 76 om endringer i kirkeloven, ble bestemmelsen om «et tilsvarende antall varamedlemmer» ikke endret, slik at en gikk tilbake til den ordning som gjaldt før 2009.

Erfaringene med to varamedlemmer i stedet for ett varamedlem var etter Kirkerådets oppfatning gode, da det reduserte sjansen for at det ble forfall uten vara. Da Kirkemøtet behandlet høringsdokumentet om et forslaget til endringer i kirkeloven i sak KM 10/15 om *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*, uttalte derfor Kirkemøtet følgende:

«Kirkemøtet ber samtidig om at bestemmelsen i § 23 om varamedlemmer til bispedømmerådet blir endret, slik at det blir minst to varamedlemmer per kategori» (sak KM 10/15).

Departementet fulgte opp Kirkemøtets anmodning om endring i bestemmelsene om varamedlemmer til bispedømmerådet. Ved lov 27. mai 2016 nr. 17 om endringer i kirkeloven (omdanning av Den norske kirke til eget rettssubjekt m.m.) ble § 23 annet ledd endret, slik at Kirkemøtet fra 1. januar 2017 fikk myndighet til å fastsette nærmere regler om varamedlemmer.

Som et utgangspunkt kunne det være naturlig om Kirkemøtet fastsetter endring i antallet varamedlemmer i forbindelse med behandlingen av nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, som etter planen vil bli behandlet på Kirkemøtet i 2018.

Kirkerådet mottok 8. februar 2017 et brev fra Oslo bispedømmeråd, som kan stille dette spørsmålet i et litt annet lys. I brevet gjøres det rede for at et medlem valgt som representant fra nominasjonskomiteens liste har trådt ut fra rådet, hvorpå et av varamedlemmene rykker opp som fast medlem. Oslo bispedømmeråd skriver:

«Ved kirkevalget 2015 ble to representanter fra nominasjonskomiteens liste valgt inn i Oslo bispedømmeråd. Det ble tilsvarende valgt to vararepresentanter. Oslo bispedømmeråd har vært bekymret for at det lave antallet vararepresentanter fra nominasjonskomiteens liste kan føre til at det blir vanskelig å sikre stabil representasjon fra denne listen. At en fast representant nå går ut av rådet aktualiserer bekymringen. Nominasjonskomiteens liste har nå bare én vararepresentant for rådets to medlemmer.

På møte i Oslo bispedømmeråd 6. februar 2017 fattet Oslo bispedømmeråd følgende vedtak:

Sak 4/17 Eventuelt:
Vedtak

Oslo bispedømmeråd ber administrasjonen sende en henvendelse til Kirkerådet der vi ber om totalt tre varamedlemmer for medlemmer valgt på nominasjonskomitéens liste. Varamedlemmene oppnevnes i henhold til resultatet av kirkevalget i 2015.»

Ettersom det står i regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 1-1 at «Presten og de leke medlemmene velges sammen med et tilsvarende antall varamedlemmer for fire år», kan ikke Oslo bispedømmeråds anmodning om å få tre varamedlemmer for medlemmer valgt på nominasjonskomiteens liste imøtekommes uten en regelendring.

I tillegg til problemstillingen med antall varamedlemmer for leke medlemmer i Oslo bispedømmeråd, er Kirkerådet kjent med at to av prestenes representanter i to bispedømmeråd har trådt ut av rådet som følge av flytting og ny stilling. Ved nye valgoppgjør i disse bispedømmerådene vil det være hensiktsmessig å kunne utpeke to varamedlemmer per råd, i stedet for kun ett.

Det kan stilles spørsmål om en endring av antallet varamedlemmer er innenfor Kirkerådets myndighet til «å foreta mindre endringer i valgreglene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene», jf. § 7-2 annet ledd. Ettersom Kirkemøtet så sent som 2015 har anmodet om at kirkeloven burde endres slik at det blir minst to varamedlemmer per kategori, legges det til grunn at en endring av antall varamedlemmer vil kunne regnes som en mindre endring i reglene.

Det foreslås å endre § 1-1 annet ledd om bispedømmerådets sammensetning:

For medlemmene valgt ved flertallsvalg etter bokstav d), velges det like mange varamedlemmer. For medlemmene valgt ved forholdstallsvalg etter bokstav d), skal hver liste tildeles like mange varamedlemmer som den får medlemmer, med tillegg av ett. For medlemmene valgt etter bokstav b), c), e) og f), velges det to varamedlemmer.

For ordens skyld skal det presiseres at heller ikke denne paragrafen har vært på høring. Det foreslås likevel å vedta den, ettersom det vil bidra til et mer hensiktsmessig antall varamedlemmer, slik at en unngår at det blir forfall uten vara.

Dersom valgreglene endres, vil Kirkerådets direktør påby nytt valgoppgjør for de leke medlemmene fra nominasjonskomiteens liste i Oslo bispedømmeråd i tråd med de nye reglene. Det legges til grunn at rådernes eventuelle påbud om nytt valgoppgjør er en type beslutning som det er mest hensiktsmessig at behandles administrativt.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i bestemmelsene om nytt valgoppgjør antas å ikke ha større økonomiske eller administrative konsekvenser sammenlignet med dagens bestemmelse.

En eventuell endring i antallet varamedlemmer i bispedømmerådet vil innebære at det – der det påbys nytt valgoppgjør – vil bli utpekt et større antall varamedlemmer enn det som ble gjort etter kirkevalget i 2015. En endring vil imidlertid i liten grad utløse større økonomiske konsekvenser, ettersom det er vanlig at varamedlemmene kun mottar møtegodtgjørelse dersom de møter på et rådsmøte.